

Επιστημονική Περιοδική Έκδοση για Θέματα Υγείας και Κοινωνικού Αποκλεισμού
Ιανουάριος 2007, Τεύχος 2^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ψυχική ΥΓΕΙΑ

Θεματική Ενότητα
Ψυχική Υγεία

Γιώργος Φαληλάκης Η απόκρημνη όψη του ονείρου*

Αντώνης Λιοδάκης*

*Ωρες βουβές ώρες μοναξιάς
Λίγη στοργή πολλός πόνος
Επεκτείνει περιοχές ελευθερίας μέσα του
Τελειώνει το τσιγάρο στοχαστικά
Είναι το τελευταίο του.
Άρπαξε τη σιωπή του να ξεφυλλίζει τον άνεμο
Η Κατερίνα τυλίγει πάγο στο συναίσθημα
Οι φίλοι της ταξιδεύουν στις ταράτσες
των γκρίζων κτιρίων
Σήκωσε την πνοή του στο μέρος του παράθρου
Είπε «έχε γεια» στην πρώτη ηλιαχτίδα
Ξημέρωνε.*

Γ. Φαληλάκης

Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένας άνθρωπος που κατηφόριζε την πλαγιά της Ραβδούχας προς την θάλασσα. Έτοιμος να πετάξει προς τον Μπάλο, έτοιμος να συναντήσει τα σύννεφα. Είχε φτιάξει φτερούγες Ικάρου για να συναντήσει λίει τον Ήλιο. Ή τουλάχιστο να τον πλησιάσει.

Έπεσε βαθιά στον κόσμο των λέξεων, στις εκφάνσεις της γλώσσας και στα παιχνίδια της, στη μετουσιωτική άλλη αλήθεια. Αναζητά την πηγή της λέξης, τις μυστικές διαδρομές της ύπαρξης, την κίνηση των βλεμμάτων, την σκουριά της μνήμης, το άρωμα του έρωτα, την σημαντικότητα της τρέλας.

Αυτός ο μεγάλος τυχαίος είναι-ήταν ο Γιώργος Φαληλάκης. Πέρασε για να συζητήσει το νέο πρό-

σωπο της ψυχιατρικής. Τα ποιήματά του γεμάτα υπαρξιακές κραυγές, γεμάτα αρώματα του Μανέ, γεμάτα ανάσες και ζωγραφιές έρχονται θεραπευτές των νοημάτων και των νοσηματοδοτήσεων.

Ο Γιώργος Φαληλάκης έρχεται κάθετα στο γκρίζο τοπίο της ψυχιατρικής αλλοτρίωσης με τη μαγεία της μη-διεκδίκησης να χορέψει στην ιερή σκηνή του ψυχοδράματος, να συγκρουστεί με τη μελαγχολία και να τη μετατρέψει σε μυστική δύναμη. Έρχεται να κερδίσει τον χορό του ανθρώπου με το παιχνίδι του πνεύματος και να μας δείξει πιο καθαρά το «τρίτο» μάτι μας. Έρχεται σιωπηλός να ψιθυρίσει εσωτερικές ομιλίες ή φωνές – παραληρήματα στην βαθιά κρούστα της θάλασσας– που όλοι θέλουμε ν' ακούσουμε.

Έρχεται ν' ανοίξει υπαρξιακά παράθυρα στο εί-ναι μας, να αναταράξει τα νερά της ραθυμίας μας, να φωτίσει τις νύχτες μας και να αποδώσει ουσία στα μικρά και τα ανθρώπινα.

Ο Γιώργος Φαληλάκης «σπούδαζε» τα πάντα. Σπούδαζε τον εγκλεισμό, σπούδαζε τα ασυλητά αδιέξοδα, τις όποιες μεταρρυθμίσεις, τις όποιες θεραπείες. Οδηγούσε σαν μεγάλος μαέστρος τις θεραπευτικές προτάσεις και συνδιαμόρφωνε θεωρήσεις και μεγάλες αναπαραστάσεις. Άνοιγε ουρανούς στο ψυχιατρικό γίγνεσθαι ανατρέποντας τις ονειρώξεις της ψυχιατρικής υποκρισίας.

Ήταν άμεσος, αποκαλυπτικός, απρόσμενος, με σθένος, για βιώματα ευτραπέλιος και διεισδυτικός για αδυναμίες και ελλείμματα. Υπερασπιστής του

* Το κείμενο που ακολουθεί αφιερώνεται στη μνήμη του Γιώργου Φαληλάκη (1965 -2006). Ψυχικά πάσχων, ποιητής και ηθοποιός, αγωνίστηκε ενεργά για τα πιστεύω του συμμετέχοντας σε ημερίδες και δίνοντας συνεντεύξεις στον τοπικό τύπο. Υπήρξε ενεργό μέλος της θεατρικής ομάδας «Σχοινοβάτες» και της λέσχης «Ανήσυχια Πνεύματα» του Θ.Ψ.Π. Χανίων. Ποιήματά του περιλαμβάνονται σε αρκετές ποιητικές εκδόσεις. Πρόσφατα συνεργάστηκε με τον κοινωνιολόγο Μανώλη Τζανάκη στη σύνθεση του (υπό έκδοση) βιβλίου «Χρόνια κουβαλάω την ψυχοπάθειά μου, τη χαρίζω στους γιατρούς - Ιστορία ζωής του Γιώργου Φαληλάκη».

** Ψυχίατρος-ψυχοθεραπευτής.

παρα- και του υπερ- του λόγου των ανθρώπων έμπαινε στις ψυχές μας με χορό και βλέμμα θυρωτικό. Τραγουδιστής και μεθυστής της γιορτής και της άνοιξης, της παρέας, της άφιξης και της αναχώρησης. Σε τρένα, σε υγρασίες, σε αποβάθρες, σε παγκάκια του πάρκου, σε καφεενία με καπνούς, σε απομονώσεις, σε ενέσιμες στιγμές ήταν εκεί να τα χαϊδέψει όλα με ποιήματα και να τ' αφουγκραστεί σιωπηλά. Ήταν εκεί στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ στα Χανιά να υπερασπιστεί το δικαίωμα να είσαι διαφορετικός, να 'σαι ο άλλος και να χαμογελάσει με τρόπο και νόημα στον κοινωνικό ρατσισμό που βιώνουν οι ψυχικά πάσχοντες. Είναι εδώ «εισβολέας» ακάθεκτος, θευκοντυμένος και αέρινος, να αναρωτηθεί για το γκρίζο τοπίο της καθημερινότητας. Αναστατώνει τις λέξεις μας και τις καθημερινές συμβάσεις μας. Μεθοδεύει και κινεί την αντίστασή μας.

Ο Γιώργος Φαληλάκης προκαλεί και προσκαλεί μια μέθεξη γιορτής χρωμάτων-αστέρων ονειρίζοντας το είναι μας στην πιθανότητα της αυγής. Παρακολουθεί την λάμψη, την κραυγή, τα μαχαίρια, το αίμα, το χάδι, στο τοπίο του τόπου της οικειότητας και τους νεολογισμούς της χαράς μας.

Η ποίηση του Γιώργου, ως χρόνος του άχρονου παρόντος, απογυμνώνει το παρόν και το παρελθόν από τη χρονικότητά τους και μας εισάγει στη λήθη της ανθρώπινης γέννας και στις πρωτόλειες κραυγές της.

Εμείς εγκλωβισμένοι και έγκλειστοι στο χρόνο μας, χρόνος αθλοτριωτικός, ετερόφωτος, ξένος, φοβούμεστε τη μετάλλαξη ελευθερίας και τινάγματος στο Επέκεινα.

Ο Γιώργος «έφυγε» νωρίς, αλλά το πέρασμά του «άνοιξε» τον κόσμο μας περισσότερο, έκανε τον κόσμο μας πιο μεγάλιο.

Η ελπίδα θα προέλθει απ' τους απελπισμένους*

Γιώργος Φαληλάκης

Κομματιάσαμε τον ήλιο σε χιλιάδες γυάλινα μάτια.

Αφήσαμε τη νύχτα να βιώνει το φεγγάρι της.

Περπατήσαμε σε δρόμους όπου ο πόνος αντικαθιστούσε το οδόστρωμα.

Πηγαίναμε μαζί χέρι-χέρι, και ας κατοικούσε στις καρδιές μας ο φόβος.

Μας πήρε αγκαλιά σε καταγώγια διαρκείας.

Άλλωστε τις κραυγές μας τις συγκαλύπτει το δημόσιο

Και τις ψυχές μας αλλοιώνουν οι φαρμακοβιομηχανίες.

* Αποσπάσματα από την έκδοση του τμήματος Εργοθεραπείας του Θ.Ψ.Π. Χανίων με τίτλο «Ποιήματα β΄» (1995) και από το (υπό έκδοση) βιβλίο «Χρόνια κουβαλάω την ψυχοπάθειά μου, τη χαρίζω στους γιατρούς - Ιστορία ζωής του Γιώργου Φαληλάκη», του Μανώλη Τζανάκη.

Η τέχνη είναι ίσως το τελευταίο οχυρό. Τι εννοώ; Ότι ίσως είναι το μόνο πράγμα που άμα το στερήσεις από τον άνθρωπο τον έχεις εξορίσει πλήρον. Αν το παιδάκι που μπήκε τώρα μέσα στο ψυχιατρείο πιάσει και κάνει μια μουτζαλιά σ' ένα χαρτί, είναι εξίσου δημιουργία με μια παράσταση των «Σχοινοβατών» [θεατρική ομάδα του Θ.Ψ.Π. Χανίων].

[...]

Για να τα ρέμε έξω από τα δόντια, ένα άτομο στα 17 και στα 18 του χρόνια που έχει μια εμπειρία κακής ψυχικής υγείας αρχίζει να καταστρέφεται, αυτό είναι νόμος. Αν δεν προσέξουνε σ' αυτή την ηλικία ποτέ δε θα μπορέσει να το ξεπεράσει. Εγώ θα ήθελα να υπάρχει περισσότερο μια κατανόηση και ίσως μια ευρύτητα στη σκέψη αυτών που ασχολούνται με τέτοιους χώρους. Βλέπεις ένα άτομο το οποίο αρχίζει να χάνει το εγώ του, εκεί θέλει στήριξη, στα 18 του, στα 20, εκεί βρες του μια δουλειά, εκεί δώσε του ένα ερέθισμα, εκεί οδήγησέ τον σε ένα χώρο να εκφραστεί. Να μη μπει η λογική ενός σύγχρονου Καιάδα να πεταχτεί στο περιθώριο, πιάξέ τον, πιάξέ τον, βάλτον-βγάλτον στα άσπια.

Εγώ [όταν είχα πια πάρει εξιτήριο και έμενα στο σπίτι μου] δούλεψα στην καντίνα του νοσοκομείου, αηλιά μ' έπαιρνε από κάτω. Ενώ μου άρεσε και τα λεφτά ήταν καλά, από ένα σημείο και μετά δεν άντεξα ψυχολογικά. Δεν άντεξα. Ο χώρος και... μου θυμίζανε το παρελθόν μου. Μου ήτανε εξαιρετικά βασανιστικό το πρωί που πήγαινα με το μηχανάκι για να πιάσω δουλειά κι έβλεπα την πύλη... Θα σου φανεί υπερβολικό αηλιά νόμιζα ότι πήγαινα..., σαν να 'κανα εισαγωγή.

[...] Σε ένα συνέδριο που ήμουνα, κάποιος κύριος ψυχίατρος υποστήριζε ότι «αφού υπάρχει ένα κίνητρο οικονομικό στους υπαλλήλους και κυρίως στους διοικητικούς να ασχοληθούν με το “Ψυχαργώς”, άρα θα πάει μπροστά το “Ψυχαργώς”». Αυτή είναι μια παρανοϊκή λογική, δηλαδή επειδή θα πάρει πέντε φράγκα παραπάνω ο διοικητικός θα κατέβει στο δρόμο που δεν πήγε ποτέ να ρωτήσει τον ασθενή «θεεε ένα τσιγάρο;» ας πούμε, αηλιά επειδή θα πάρει πέντε φράγκα παραπάνω θα κάτσει να ασχοληθεί με δομές κτλ; Αυτό είναι ένα είδος ρατσισμού ιδιότυπου θα έλεγα.

[...] Αυτή η νύχτα που περνά απ' τη ζωή μου δε θέλω να γίνει αιώνια. Παλιεύω και προσμένω δικαίωση, θέλω να φτιάξω τη ζωή μου όμως συναντώ ένα σωρό εμπόδια... Η ζωή θέλει δύναμη και 'γω την έχω αυτή τη δύναμη, ελλοχεύει μέσα μου, κάπου στριμωγμένη. Θέλω να βγω και 'γω στη ζωή, να ζήσω σαν άνθρωπος όπως όλος ο κόσμος.